

Ringe livskvalitet, lavt selvværd og usund levevis går ofte hånd i hånd. Det er vor tids ny fattigdom, skriver Karen Jerspersen. Det stiller helt nye krav til vores sundhedspolitik.

Foto: THOMAS C. K. PRISKORN

STABILITET - Hvis de unge lægger usunde levevaner om, kan de få en både stabil og givende hverdag.

Den ny fattigdom

Af Karen Jerspersen, medlem af Folketinget (S)

REGERINGENS rådgivende udvalg for en ny sygehusstruktur har netop offentliggjort sin rapport. Her foreslår det en ny struktur med større og mere specialiserede sygehuse, der skal fremme produktiviteten i behandlingen af syge. En vigtig problemstilling. Men man tager fejl, hvis man tror, at hele svaret på sundhedsproblemerne findes i rapportens forslag til ny struktur.

Hvis indenrigs- og sundhedsminister Lars Løkke Rasmussen er i tvivl, så skal han læse Frede Bräuners bog "Kost, adfærd og indlæringsveje". Her vil han få en rystende beskrivelse af fremtidens store sundhedsproblem: Sundhedsskadelige levevaner. Men også et bud på, hvad vi kan gøre.

Frede Bräuner beskriver, hvordan unge mennesker, der er opgivet af alt og alle, kommer på ret køl. En afgørende del af indsatsen er en total omlægning af deres selvdækkende levevis med pizza, cola og smøger. En stabil hverdag med ordentlig mad får de unge til at falde til ro og tage imod

undervisning. Frede Bräuners unge mennesker er kun et af mange eksempler på, hvordan selvdelæggende levevaner udgør et nyt stort problem med vidtrækkende konsekvenser: Alt for mange cigaretter, stoffer, alkohol, usund mad og manglende motion får en lang række sygdomme til at brede sig faretruende. F.eks. er det vurderingen, at vi bruger mindst 5 pct. af vores sundhedsudgifter på sygdomme, der følger af overdvægt, f.eks. sukkersyge.

Men elendig livsstil er ikke kun ødelæggende for helbredet. Som eksemplet med de unge mennesker viser, så går det også ofte hånd i hånd med ringe livskvalitet: Dårliche skolekonditioner, destruktiv adfærd og udelukkelse fra samfundet.

Vor tids classeskel

Selvdelæggende levevis og socialpsykologiske problemer er ved at indtage pladsen som det, der kendetegner vor tids nye classeskel, eller den moderne tids fattigdom, fattig på livskvalitet og selvværd.

Usund levevis er selvfølgelig udbredt i alle sociale grupper. Men problemerne optræder gennemgående mest hos dem, der i øvrigt har sociale problemer. Og socialpsykologiske problemer optræder også i nyt

omfang hos mennesker, der ikke er præget af materiel fattigdom.

Det problem bliver slet ikke taget alvorligt nok i vores sundhedspolitik. Jeg tror, en vigtig del af svaret kunne være lokale sundhedscentre.

Sundhedscentre kan samle tilbud om bl.a. indsats for sund kost, motion, rygeafvænning, alkoholafvænning, hjælp mod anoreksi og fedme. Her skal arbejdes på tværs af faggrænser. Og der skal tænkes i socialpsykologiske baner: Hvordan styrkes livsmodet, selvværdet og handlekraften?

Forebyggelse

Det er simpelthen ikke nok at helbrede de allerede syge mennesker. Vi skal gøre meget mere ud af at forebygge, at de bliver syge. Og det skal være forebyggelse i en ny og bredere forstand, der ikke kun giver gode råd, men som styrker det enkelte menneske til at tage ansvaret for sin egen tilværelse. Det offentlige skal ikke overtage menneskers ansvar for deres levevis. Den enkeltes ansvar skal tværtimod styrkes, men der er brug for at opbygge menneskelige ressourcer til at gøre det - helt i tråd med Frede Bräuners erfaringer. Det vil vi kunne med sundhedscentre. Her skal den ny fattigdom bekæmpes.

Fyr Lomborg – nedlæg instituttet

Af Chris Olsen, Eblevænget 27, Lystrup

JEG HAR I den senere tid fulgt debatten omkring Bjørn Lomborg.

Jeg fatter ikke, man vil bruge så meget spaltepå på et blålæs som Bjørn Lomborg. Det kan godt være, han er en god statistiker, men statistik kan altid bøjes, så det passer til den, der betaler for opgaven. Dygtig er manden, da han

åbenbart kan trække penge ud af næsen på måbende politikere, som tilsyneladende ikke aner, hvad der foregår omkring dem.

Hvad angår Institut for Miljøvurdering mener jeg, det skal nedlægges så hurtigt som muligt. Med det ringe kendskab jeg har til professorlønninger, og så vidt jeg kan se, er der ikke færre end syv professorer tilknyttet instituttet, koster instituttet ikke under fem

mio. kr. om året alene i lønninger. For disse millioner får man nogle intetsigende "rapporter", som højst kan gøre gavn i en miljørigtig brændeovn.

Mit konkrete forslag vil derfor være, nedlæg Institut for Miljøvurdering og fyr Bjørn Lomborg. Kan politikerne ikke klare sig uden de såkaldte ekspert-rapporter, så bør de overveje, om de stadig bør være politikere.

Nye særfrimærker er udgivet

Af Lis Birkedal, frimærkechef, Post Danmark, Telegrafvej 7 Ballerup

POST DANMARK vil gerne gøre opmærksom på, efter et indlæg fra Per Brøchner-Nielsen i JP 13/1, at der inden for de tre nye og mest gængse portosats 4,25 kr., 5,50 kr. og 6,50 kr. allerede 8/11 02 blev udgivet særfrimærker i serien Danske Boliger. Særfrimærkerne blev udgivet netop for at være i så god tid som muligt inden portoændringen.

Portosatserne var på dette tidspunkt også dækket ind af minimum yderligere et særfrimærke, da det er vores politik så vidt muligt altid at kunne dække de mest gængse portosats med minimum to særfrimærker, og at de desuden også altid findes som dagligseriefrimærke.

Portosatserne 4,25 kr. og 5,50 kr. blev dækket yderligere allerede 15/1, da der udkom en serie på fire frimærker under temaet sport og ungdom.

Hvad angår dagligseriefrimærket i værdien 25 øre som supplerer til tidligere indkøbt 4,00 kr., så har det hele tiden været i handelen. Alle posthuse er forsynet med såvel dagligseriefrimærket til 25 øre som særfrimærker i værdien 4,25 kr.

Jeg beklager naturligvis Deres oplevelse af, at vi ikke har frimærker i de nødvendige værdier. Skulle De have yderligere spørgsmål eller kommentarer, er De naturligvis meget velkommen til at henvende Dem til undertegnede.

KORT SAGT

E-mail: debat@jp.dk

Lad ekspertten komme til

Indlægget i JP 15/1 af Bodil Holm, Hjørring, er ganske perfekt og deler uden tvivl de fleste danskernes almene indstilling. Det kan ikke siges bedre og tydeligere, ikke mindst ang. beløb til det daglige forbrug af såvel mad som påklædning. Hvorfor man lader en politiker udtale sig og købe ind for et anført beløb, er helt hen i vejret. En husmoder med en familie kan gøre det langt bedre - det må være "den, der har skoen på, som ved, hvor den trykker". *Sonja Thind Vægttergade 14, Nyborg*

Ingen slagger i asken

Jeg har været ved skovbruget hele mit liv og altid fyret med brænde af alle mulige træarter. De sidste 22 år har jeg fyret i centralkedel med meget høj temperatur, og mange forskellige ting kunne fyldes på, deriblandt gamle zink-tagrender (gavnligt for at undgå sodaflejringer) og også ol- og vanddåser af aluminium, og jeg har aldrig oplevet, at der i asken fandtes slagger. *Mogens Sandager Fasanvej 42, Bryrup*

En forståelig dom

Det er meget forståeligt, når man hører om den såkaldte julefrokostvoldtægt, hvor dommerne finder det sandsynligt, at kvinden frivilligt er gået med til at have sex med fem forskellige mænd uden om vinteren i en beskiddet baggård. Den ene af de fem mænd havde i forvejen en dom for voldtægt.

*Eva Boserup
Taarbæk Strandvej 59 D, Klampenborg*

Råd til cigaretter

I nyhederne på DR1 15/1 vistes et indslag med en stakkels, fattig kontanthjælpsmodtager. Det var vist meningen, at indslaget skulle puste til min sociale indignations glød. Kvinden havde hverken råd til nyt tøj eller til at gå til banko. Mon ikke vi var mange, som tørt konstaterede, at cigaretter, dem var der råd til.

*Bent Esbensen
Gl. Vardevej 213, Esbjerg N*

Send Deres "Kort sagt" til Jyllands-Posten, maks. 40 ord, mærket "Kun for JP". Vi henviser i øvrigt til reglerne for optagelse af læserbreve.

Tankeblottet hån

Af William Soelberg, Sallingvej 20, Vanløse

I HELSIDES fire-farvede annoncer i de landsdækkende aviser munter "Det Kriminalpræventive Råd" sig i disse dage med at kyle millioner af reklamekrone ud på følgende sakrale budskab:

"Kun 0,2 pct. af de 65-74 årige bliver udsat for vold."

Kun? Tankeblottet hån mod enhver. Tilhører du nævnte procent-sats? Gør jeg? Smerterne er de samme for offer uanset alder - også hvis man er over 74 år eller er under 65 år.

Referat, hvis realitet undertegnede gerne dokumenterer: Voldsmand overfalder offer, dog uden at

adsørge offer om alder og procenter. Voldsmand har andet at bruge kræfter på.

Offers brøl af angst og smerte hidkalder (gudske-lov) vidner, hvis opdukken foranlediger, at voldsmand er så elskværdig at ta' benene på nakken (sine egne), men dog er genkendt.

Anmeldelse til Københavns Politi, som trods rykkere og anker ingensinde fandt stunder til at kontakte hverken offer eller vidner med så meget som et ord i bare ét sekund.

Såvidt forstås har ordensmagten dog overkommet at kontakte den stakkels voldsmand, hvis i øvrigt efter udsagn bestilte og betalte forehavende så skammelig mislykkedes.

Miljødebattens tilstand

Af Morten Albek Jensen, fmd. for SF's miljøudvalg, Christiansvej 13 a, Svendborg

LOMBORG ER kodeordet. I den anledning skyder Jørgen Lykke Rasmussen med skarpt mod mit indlæg den 9/1. Selvom Lomborg-debatten får nogle til at tro det modsatte, er sagens kerne ikke, at miljøpolitikken ikke tåler et godt modspil. Men et videnskabeligt funderet institut, skal redogøre og ikke manipulere, politisere eller markedsføre personlige holdninger. Privatpersonen Bjørn Lomborg kan frit argumentere

og lægge vægt på hvilke rapporter, han vil. Men i positionen som direktør i Institut for Miljøvurdering skal han afholde sig fra en favoriserende argumentation. Det sker ikke, når nye rapporter udelades, til fordel for fokusering på dem, der passer ind i et i forvejen fastlagt synspunkt.

Det er sundt at skabe debat. Som fundament for den debat, er der brug for råd og nævn, der så uvildigt og ikke manipulerer, politisere eller markedsføre personlige holdninger. Privatpersonen Bjørn Lomborg kan frit argumentere egen overbevisning.

Skriv til os på debat@jp.dk

Vi bringer kun indlæg alene sendt til JP og beder Dem påtægne indlægget "Kun for JP". Indlægget skal være påført Deres navn og adresse. Vi forbeholder os ret til forkortelser og påtager os intet ansvar for tilsendte debatindlæg. Breve sendes til: Debatredaktionen, Jyllands-Posten, Grandalsvej 3, 8260 Viby J.

Den sorte bog

En sort bog slår ikke skolens sejherrer af pinden. Socialiseringen af Vestens lande fortsætter støt og roligt, skriver dagens kronikør i anledning af udgivelsen af "Kommunismens sorte bog"

JP-KRONIK

LØRDAG 18.1. 2003

Af Steen Steensen, lektor, Ranum

Den er i butikkerne. Kommunismens Sorte Bog. På den mest ubønhørlige måde stiller den socialismens virkelighed til skue. Skeletter trækkes ud af skabet. Det gøres begrundet, at kommunismens historie er historien om død og drab, råhed og brutalitet. Inden for en menneskealder fik den socialistiske styreform slået henved 100 millioner mennesker ihjel. Forbrydelser i det omfang finder ikke sin lige i nogen fortid.

Kommunismens Sorte Bog har været længe undervejs. Dens offentliggørelse i 1997 skabte voldsom vrede i intellektuelle kredse. Navnlige udsendte franske og tyske intellektuelle rasende protester mod bogens fremkomst. Afsørlingen af socialismens tortur og folkemord var mildt sagt ikke til måde. Sammenligningen med nazismens kriminelle handlinger huede heller ikke det boglige borgerskab.

Det intellektuelle miljø i Vesten satte kikkerten for det blinde øje. Der blev så vidt muligt lukket af for kritik af lande med socialistiske regeringer. Ingenlunde skyldes det uvidenhed om de pågældende nationers undertrykkelse og udbytning. Kommunismens forbrydelser var kendt fra begyndelsen.

Også danske intellektuelle holdt hånden over socialistiske stater. Faktisk omtalte førende kulturpersonligheder kommunistlandene i ro-

sende vendinger. Forfattere, journalister og politikere skrev stakkevis af bøger om marxismens videnskabelighed og socialismens snarlige komme, velvilligt udgivet af landets toneangivende forlag, Universitetsforlaget og professorer hyldede systemet. Uden den mindste forlegenhed udbredte de kommunismens lære til ungdommen.

Nazister fra 1930'erne og fra krigens tid fik derimod en hård medfart, også de små fisk. Stemplingen syntes uden nåde. For nazisterne var karrieren slut. Men kommunisterne gik fri. Ingen fyringer, ingen skosen, ingen skår i karrieren. Stadigvæk tronerede socialismens ideologer bag skolernes katedre, og fremdeles spankulerede de rundt i tv-studierne. Hvordan kan denne forskel forklares? Det spørger mange mennesker om.

Kommunismens Sorte Bog giver langt fra noget overbevisende svar. Spørgsmålet er heller ikke formuleret præcist. De venstreintellektuelles forkærlighed for socialismens stikker meget dybt. Selv de værste afsørlinger af systemet får dem sjældent til at skifte mening. Nogen overfladisk og forbigående forelæser er der altså ikke tale om.

Det drejer sig ikke kun om de venstreorienterede. Gid det var så vel. Smagten for et socialiseret samfund er væsentligt bredere funderet. Borgerlige intellektuelle er stiftende med på vognen. Den opreklamerede modsætningen mellem venstre- og højreorienterede intellektuelle betyder meget lidt. Det fælles tæller stærkere til. Hvordan kunne de ellers være medlem af den samme fagforening, hvor gensidige materielle interesser varetages?

Altså lyder den rette problemstilling sådan: Hvorfor nærer de intellektuelle som helhed sympati for socialismen? Hvilke fordele kan denne styreform tilbyde den boglige klasse?

Lad os starte med at konstatere, at bogfolket ikke bryder sig om socialismens modpol, det vil sige kapitalismen. I halvandet hundrede år har socialismens fortalere uafdeligt hamret løs på det kapitalistiske system. En fri økonomi er ikke noget for det boglige borgerskab. Det kapitalistiske system værdsætter privatejendommen og bekender sig til selvejet, selvbestemmelsesretten og

den fri og lige adgang til erhverv. Navnlige bryder de intellektuelle sig ikke om markedets selvregulerende mekanismer, hvor tingene administreres via udbud og efterspørgsel. Forbrugeren begærer varer og tjenesteydelser og drøfter i den forbindelse varernes kvalitet og pris. Producenterne opfanger de udsendte signaler og byder sig til. Indbyrdes konkurrerer de om kundernes gunst. De mest populistiske fabrikanter og handlende vinder kappestriden og får derved en indkomst. Ingen succes uden populisme. I den private verden er kunderne konger.

Markedet belønner flid, produktivitet og handelstalent. De bedst tilpassede klarer sig bedst. Princippet om den fri og lige adgang til arbejde giver alle en chance. Også for de ufaglærte står porten på vid gab. Initiativ og snarbidighed belønnes. Sæt i værk, grib lejligheden!

Alt det nævnte er gift for intellektuelle; men det siges ikke højt. Ordsmædene fremstiller helst deres anti-kapitalisme som idealisme. Indtil for nylig var de i stand til at skubbe ar-

bejderklassen foran sig. Den metode er slidt op. Ideologien om lighed virker efterhånden også temmelig kunstig. Bogklassens uvilje mod kapitalismen bygger nemlig på et selvvis fundament, og det opdages af stadig flere mennesker.

Kapitalismen belønner ikke den lange parkering på skolebænken. Her er vi ved sagens kerne. I den brogede markedstummel betyder uddannelse meget lidt. Boglig lærdom er nærmest et handicap. Sund fornuft spiller en væsentlig større rolle. På et konkurrerende marked kan de boglige nemt komme til at virke ubehjælpsomme. De naturlige instinkter for overlevelse visner ved pulten. Den fornødne realitetsans og robusthed fordufter under læsningen, knald og fald mentaliteten dør, beslutningsheden tæmmes. Studenterne mister simpelthen evnen til at drive privat virksomhed. Som næringsdrivende er de intet værd.

Må det være tilladt at fyre et slagord af? Selveje er selvmord for en boglærer! Under kapitalismen må hovedparten af landets bogkyndige regne med bestillinger i tredje række. Denne udsigt huer ej heller de borgerlige intellektuelle. Eksamens-

besidderne føler sig nemlig kaldet til poster i højden.

Du er favoritt! Den holdning indpoder skolen i en boglig elev. Intellektuelle er netop skolens vindere. Du hører til blandt de dygtigste i klassen! Du bliver til noget! Det er lærernes bedømmelse. Eleverne får papir på deres egnet. Næste stop gymnasiet. Du skal læse videre! Du har evnerne! Universitetet melder den samme lektie. Til lykke med diplommet!

Højt vurderet i skolen, sejherrer hele vejen igennem, men hvad nu? Ja, kapitalismen duer i al fald ikke. En kandidat fra de videnskabelige skoler risikerer på et frit marked at blive overhalet af ufaglærte. Den antikapitalistiske indstilling er såre let at forstå. Uviljen skabes i studietiden.

Over for socialismen er tankemåden anderledes. Et socialistisk samfund ligner skolesamfundet. Systemet er da også opfundet af skolevinderne. Kommunismen er et universitetsprojekt. Konceptet kræver teoretiske kundskaber. Unden revolutionær teori, som Lenin sagde, kan der ikke gives nogen revolutionær bevægelse. Den toneangivende gruppe i et socialistisk samfund synes allerede udpeget. Unden intellektuelle går det ikke.

En fri økonomi er kun muligt i et apolitiseret samfund. Det står fast. Kapitalismen og politik går ikke i spænd sammen. Lige omvendt forholder det sig med socialismen. Det socialistiske samfund er gennemsnit af politik, styres ved hjælp af politik. En socialistisk orden kan aldrig kombineres med en sprælsk civil verden. Privatsfærens indsnævres da også til et minimum, hvis privatliv i ordret betydning overhovedet tillades.

Politik afskrækker ingenlunde skolens mestre. Tværtimod, politisk aktivisme kan nærmest siges at udgøre en del af miljøet på de højere læreanstalter. Politiske diskussioner dyrkes endog i tilknytning til fagene. Veltalenhed, skriftklogskab og evnen til at fremføre hårdtslående argumenter læres i studietiden.

Sagt uden omsvøb. Socialismen er svaret på de intellektuelles ambitioner om lederskab i samfundet. I en socialistisk stat udsdiftes de selvregulerende kræfter med de embeds-

